

GOSPODARKA KOMUNALNA	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-89
	Stacje prostownikowe dla elektrycznej trakcji komunikacji miejskiej	9395-01/01
	Ogólne wymagania	Zamiast PN-57/E-05005
		Grupa katalogowa 0616

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są ogólne wymagania i określenia dotyczące stacji prostownikowych elektrycznej trakcji komunikacji miejskiej.

1.2. Zakres stosowania normy. Postanowienia normy dotyczą nowo budowanych lub modernizowanych stacji prostownikowych elektrycznej trakcji komunikacji miejskiej.

1.3. Określenia

1.3.1. automatyka próby linii (PL) — układ elektryczny, który pozwala stwierdzić, czy wartość rezystancji odpływu z rozdzielnic trakcyjnej (mierzona w obwodzie między obu biegunami łącznie z rezystancją sieci trakcyjnej i rezystancją resztkową taboru) jest wystarczająco duża, aby można było załączyć zasilacz trakcyjny bez obawy ponownego zwarcia.

1.3.2. automatyka samoczynnego ponownego załączenia (SPZ) zasilacza trakcyjnego — układ elektryczny samoczynnego włączania do pracy zasilacza trakcyjnego, który został poprzednio wyłączony z pracy działaniem zabezpieczeń.

1.3.3. automatyka samoczynnego sterowania zespołami (SSZ) — układ elektryczny samoczynnego załączenia lub wyłączania zespołów prostownikowych, np. w funkcji obciążenia prądowego stacji (SSZ-i) lub z funkcji czasu (SSZ-t).

1.3.4. automatyka samoczynnego załączenia rezerwy (SZR) — układ elektryczny samoczynnego włączania do pracy elementów rezerwowych, np. zasilacza rezerwowego.

1.3.5. komora transformatorowa — wydzielone pomieszczenie przeznaczone do ustawiania transformatora.

1.3.6. moc znamionowa zespołu prostownikowego — wg PN-75/E-06073 p. 1.3.48.

1.3.7. prąd ograniczony z rozdzielnic trakcyjnej — wg PN-74/E-06121.

1.3.8. ogrodzenie ochronne — ogrodzenia (osłony) stosowane w pomieszczeniach ruchu elektrycznego, stanowiące zabezpieczenie osób przed niebezpiecznym zbliżeniem się do urządzeń lub ich części będących pod napięciem.

1.3.9. rozdzielnica potrzeb własnych — rozdzielnica przeznaczona do zasilania urządzeń potrzeb własnych stacji.

1.3.10. rozdzielnica trakcyjna — rozdzielnica zasilana prądem, przeznaczona do zasilania sieci trakcyjnej.

1.3.11. spodziewany prąd zwarcia w rozdzielnicach trakcyjnej wg PN-74/E-06121 p. 1.4.4.

1.3.12. stacja prostownikowa (zwana w dalszej treści normy stacją) — zespół urządzeń elektroenergetycznych, służących do przetwarzania energii elektrycznej prądu przemiennego na energię elektryczną prądu stałego, obejmująca co najmniej:

- zespoły prostownikowe,
- rozdzielnicę trakcyjną,
- urządzenia potrzeb własnych stacji,
- urządzenia i układy obwodów wtórnych (pomocniczych).

1.3.13. szyna obejściowa — szyna w rozdzielnicach trakcyjnej umożliwiająca rozproszczenie energii między polem wyłącznika a dowolnie wybranym polem zasilacza trakcyjnego, w celu zastąpienia jego wyłącznika szybkiego przez wyłącznik rezerwowo.

1.3.14. transformator prostownikowy — transformator przeznaczony do zmiany wartości napięcia i (lub) liczby faz sieci zasilającej, w celu uzyskania żądanej charakterystyki zewnętrznej zespołu prostownikowego.

1.3.15. wkład — zespół funkcjonalnie powiązanych urządzeń, spełniających określone zadanie.

1.3.16. urządzenia elektroenergetyczne — urządzenia służące do wytwarzania, przetwarzania, przesyłania, rozdzielania oraz odbioru energii elektrycznej.

1.3.17. zasilacz trakcyjny — odpływ w rozdzielnicach trakcyjnej zawierający wyłącznik szybki wraz z zabezpieczeniami, służący do zasilania sieci trakcyjnej.

1.3.18. zespół prostownikowy półprzewodnikowy (w dalszej treści normy zwany zespołem prostownikowym) — kompletne urządzenie statyczne, przeznaczone do przekształcania dla celów energetycznych prądu przemiennego w prąd stały, w którym przepływ energii jest możliwy wyłącznie ze strony prądu przemiennego na stronę prądu wyprostowanego, zawierające jeden lub

Zgłoszona przez Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej dnia 29 września 1989 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 kwietnia 1990 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 10/1989, poz. 25)

więcej zestawów diodowych oraz niezbędne transformatory prostownikowe i dławiki.

1.3.19. zestaw diodowy — połączona elektrycznie i mechanicznie grupa diod lub bloków diodowych umieszczona w obudowie mechanicznej łącznie z urządzeniami pomocniczymi lecz bez transformatora prostownikowego.

1.3.20. znamionowe napięcie stałe zespołu prostownikowego — wg PN-75/E-06073 p. 1.3.45.

1.3.21. znamionowy prąd stały zespołu prostownikowego — wg PN-75/E-06073 p. 1.3.46.

1.3.22. Pozostałe określenia — wg PN-74/E-01000 i PN-74/E-01007.

2. WYMAGANIA ŚRODOWISKOWE

2.1. Warunki środowiskowe stacji

2.1.1. Wysokość miejsca zainstalowania stacji. Dopuszczalna wysokość miejsca zainstalowania stacji objętych niniejszą normą nie powinna przekraczać 1000 m nad poziomem morza.

2.1.2. Dopuszczalne temperatury

a) dla rozdzielnic i mostów szynowych — temperatura otoczenia wewnątrz budynku:

- szczytowa krótkotrwała 40°C,
- najwyższa średnia dobową 30°C,
- najwyższa średnia roczna 20°C,
- najniższa długotrwała -5°C,

b) dla transformatorów chłodzonych powietrzem — temperatura powietrza chłodzącego:

- szczytowa długotrwała 40°C,
- najwyższa średniodobowa 30°C,
- najwyższa średnia roczna 20°C,
- najniższa dla transformatorów zainstalowanych na zewnątrz stacji (w wykonaniu napowietrznym) -25°C,
- najniższa dla transformatorów zainstalowanych wewnątrz stacji (w wykonaniu wewnątrzowym) -5°C,

c) dla urządzeń wymagających innych temperatur — wg norm przedmiotowych lub warunków podanych przez wytwórcę.

2.1.3. Dopuszczalna wilgotność względna powietrza

a) dla rozdzielnic i mostów szynowych przy temperaturze +20°C (przy czym wahania temperatury mogą powodować nieznaczoną kondensację pary na powierzchniach części izolacyjnych i metalowych wewnątrz obudów urządzeń) — 90%.

b) dla transformatorów chłodzonych powietrzem:

- w przypadku transformatorów olejowych — 100%,
- w przypadku transformatorów suchych w temperaturze 20°C ±5°C (przy czym pomieszczenie, w którym ustawiony jest transformator powinno być przewiewne, chłodzące transformator od zalania spadającymi kroplami) — 75%.

c) dla urządzeń wymagających innych wilgotności względnych powietrza — wg norm przedmiotowych lub warunków podanych przez wytwórcę.

2.1.4. Dopuszczalne zanieczyszczenie atmosfery

a) dla rozdzielnic i mostów szynowych — praktycznie bez zanieczyszczeń,

b) dla transformatorów chłodzonych powietrzem — praktycznie bez zanieczyszczeń; transformator powinien być ponadto chroniony przed promieniowaniem słonecznym oraz substancjami szkodzącymi izolacji,

c) dla urządzeń wymagających innych dopuszczalnych zanieczyszczeń atmosfery — wg norm przedmiotowych lub warunków podanych przez wytwórcę.

2.2. Lokalizacja stacji powinna umożliwiać swobodny dojazd do niej pojazdów straży pożarnej, służb eksploatacyjnych i pojazdów transportujących urządzenia stacji.

3. WYMAGANIA OGÓLNE

3.1. Wymagania w zakresie projektowania i budowy stacji. Przy projektowaniu i budowie stacji należy stosować wymagania określone odrębnymi normami i przepisami w zakresie nie uregulowanym niniejszą normą. W szczególności stosować wymagania zawarte w Zarządzeniu MGİE z dnia 20 kwietnia 1960 r. w sprawie przepisów o budowie urządzeń elektrycznych zwane w treści normy PBUE rozdz. I, III, IV i XIX.

3.2. Warunki instalowania urządzeń elektroenergetycznych. Urządzenia elektroenergetyczne należy instalować w stacji zgodnie z wytycznymi wytwórców i dokumentacją projektową.

3.3. Wyposażenie stacji. Stacja powinna posiadać co najmniej:

a) oświetlenie elektryczne,

b) ogrzewanie okresowe lub ciągłe dyżurki i węzła sanitarnego,

c) ogrzewanie okresowe lub ciągłe pomieszczeń ruchu elektrycznego zapewniające temperatury i wilgotność, w zależności od rodzaju zainstalowanych urządzeń wg 2.1.2 i 2.1.3,

d) ogrzewanie dorywcze pomieszczeń ruchu elektrycznego zapewniające minimalną temperaturę 16°C w czasie remontów i przeglądów,

e) urządzenia sanitarne i wodno-kanalizacyjne dobrane do liczby osób przebywających stale lub dorywczo w stacji,

f) przyłącze teletechniczne do sieci telefonicznej miejskiej lub dyspozytorskiej z aparatem telefonicznym końcowym,

g) sygnalizację przyzywową przy wejściu do stacji,

h) w stacjach bez stałej obsługi zaleca się stosować sygnalizację pożarową.

W stacjach jednozespołowych wymagane jest wyposażenie wg poz. a), c), d) i zalecane f).

3.4. Sprzęt ochronny bhp. Stacja powinna być wyposażona w sprzęt ochronny w zakresie bhp, zgodnie z obowiązującymi przepisami eksploatacyjnymi i dokumentacją techniczną stacji.

3.5. Sprzęt przeciwpożarowy. Stacja powinna być wyposażona w sprzęt przeciwpożarowy, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

3.6. Środki umożliwiające rozróżnianie urządzeń. W stacji należy stosować środki umożliwiające łatwe rozróżnianie urządzeń i ich elementów. Do środków tych należą:

- a) prostota i przejrzystość układu stacji,
- b) odpowiednie rozmieszczenie urządzeń,
- c) trwale napisy informacyjne na rozdzielnicach, polach, stanowiskach (komorach) transformatorów, innych urządzeniach oraz drzwiach pomieszczeń stacji,
- d) numeracja (cyfry arabskie) pól i stanowisk (komór) transformatorowych,
- e) numeracja (cyfry rzymskie lub duże litery) sekcji i systemów szyn zbiorczych w rozdzielnicach,
- f) wyróżnienia odmiennymi barwami urządzeń o różnych napięciach. Zaleca się aby dobór barw był zgodny z BN-80/3008-03,
- g) oznaczenia barwami przewodów gołych wg PN-81/E-05023.

3.7. Rozmieszczenie urządzeń elektroenergetycznych w pomieszczeniach ruchu elektrycznego powinno spełniać postanowienia wg PBUE rozdz. III, XIX, PN-71/E-05160 i PN-76/E-83005.

3.8. Ustawienie transformatorów w stacji

- a) Transformatory olejowe o mocy powyżej 100 kV · A należy lokalizować w oddzielnych komorach transformatorowych.
- b) Komory transformatorów olejowych o mocy znamionowej powyżej 630 kV · A należy wyposażyć w doły olejowe.
- c) Transformatory suche zaleca się lokalizować we wspólnych pomieszczeniach z urządzeniami rozdzielczymi o napięciu znamionowym do 1 kV i powyżej 1 kV.
- d) Transformatory suche bez obudowy powinny mieć oddzielne ogrodzenie ochronne.

3.9. Tablice ostrzegawcze stałe wg PN-88/E-08501 należy umieszczać na:

- a) drzwiach do pomieszczeń ruchu elektrycznego,
- b) drzwiach i zdejmowanych osłonach urządzeń elektroenergetycznych,
- c) drzwiach i ogrodzeniach ochronnych wygradzonych stanowisk urządzeń i aparatury elektroenergetycznej.

Nie wymaga się stosowania tablic ostrzegawczych w urządzeniach o napięciu znamionowym nie przekraczającym 500 V, znajdujących się w pomieszczeniach ruchu elektrycznego.

3.10. Ochrona przed korozją. Wszystkie części metalowe konstrukcji stacji i urządzeń, jeżeli normy przedmiotowe na poszczególne urządzenia nie stanowią inaczej, powinny być zabezpieczone przed korozją. Po-

włoki zabezpieczające powinny być dobrane do warunków środowiskowych miejsca instalowania konstrukcji lub urządzeń.

3.11. Kompensacja mocy biernej pobieranej przez stacje nie jest wymagana.

3.12. Wyrównywanie potencjałów punktów powrotnych w sieci trakcyjnej — wg PN-81/E-05024 p. 2.2.3.

4. WYMAGANIA W ZAKRESIE DOKUMENTACJI

4.1. Dokumentacja projektowa. Dla budowy stacji powinny być sporządzone następujące projekty techniczne:

- a) plan realizacyjny zagospodarowania terenu stacji,
- b) projekt budowlano-instalacyjny,
- c) projekt elektroenergetyczny,
- d) w miarę potrzeby inne projekty specjalistyczne.

4.2. Dokumentacja techniczna. Przy oddawaniu stacji do eksploatacji powinna być dostarczona następująca dokumentacja techniczna:

- a) plan realizacyjny zagospodarowania terenu stacji z aktualnym uzbrojeniem terenu po wybudowaniu stacji,
- b) projekt techniczno-budowlany z rysunkami zamiennymi lub naniesionymi zmianami, wprowadzonymi w toku realizacji,
- c) projekt techniczny elektroenergetyczny i inne projekty specjalistyczne z rysunkami zamiennymi lub naniesionymi zmianami wprowadzonymi w toku realizacji,

d) paszport stacji obejmujący: podstawowe dane stacji i urządzeń, schemat strukturalny zasilania stacji z podaniem mocy zwarciovych, plan i schemat strukturalny stacji, schemat strukturalny potrzeb własnych stacji, schemat strukturalny rozdzielnic z danymi aparatury i rodzajami zabezpieczeń i pomiarów, tabelę nastawień zabezpieczeń, plan instalacji uziemiającej,

e) dokumentacja fabryczna urządzeń i aparatów elektroenergetycznych (świadectwa, karty gwarancyjne, fabryczne instrukcje obsługi).

4.3. Dokumentacja eksploatacyjna. Przy oddawaniu stacji do eksploatacji powinna być dostarczona następująca dokumentacja eksploatacyjna:

- a) protokoły prób pomontażowych,
- b) instrukcja eksploatacji stacji,
- c) inna dokumentacja wg przepisów eksploatacyjnych.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca projekt normy — Instytut Gospodarki Przestrzennej i Komunalnej, Warszawa.

2. Istotne zmiany w stosunku do PN-57/E-05005. Ujęto wymagania dla stacji prostownikowych wyposażonych w zespoły prostownikowe półprzewodnikowe.

3. Normy związane

PN-74/E-01000 Łączniki elektryczne. Nazwy i określenia
 PN-74/E-01007 Rozdzielnice prefabrykowane. Nazwy i określenia
 PN-81/E-05023 Urządzenia elektroenergetyczne. Oznaczenia barwami przewodów gołych oraz izolacji żył zerowych i ochronnych w przewodach i kablach

PN-81/E-05024 Ochrona przed korozją. Ograniczenie upływu prądów błędzących z trakcyjnych sieci powrotnych prądu stałego

PN-71/E-05160 Rozdzielnice prefabrykowane niskonapięciowe. Ogólne wymagania i badania

PN-73/E-06073 Przekształtniki półprzewodnikowe z kumulacją zewnętrzną. Ogólne wymagania i badania

PN-74/E-06121 Aparatura trakcyjna. Włączniki szybkie prądu stałego. Wspólne wymagania i badania

PN-88/E-08501 Urządzenia elektryczne. Tablice i znaki bezpieczeństwa

PN-76/E-83005 Baterie akumulatorowe kwasowe stacyjne o napięciu znamionowym do 220 V. Ogólne wymagania i badania

BN-80/3008-03 Urządzenia elektroenergetyczne. Zasady doboru barw

4. Dokumenty związane

Zarządzenie Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 20 kwietnia 1960 r. w sprawie przepisów o budowie urządzeń elektrycznych (PBUE)

rozd. I Przepisy ogólne

rozd. III Stacje i rozdzielnice elektroenergetyczne

rozd. IV Zabezpieczenia przekładnikowe i automatyka systemów elektroenergetycznych

rozd. XIX Akumulatornie

(Monitor Polski z 1960 r., nr 38, poz. 190) z późniejszymi zmianami (jednolity tekst: Instytut Energetyki, „Przepisy budowy urządzeń elektroenergetycznych”, Zeszyty 1, 3, 4 i 17. Wydanie II). Wydawnictwo Przemysłu Maszynowego, Warszawa 1988

5. **Autorzy projektu normy:** inż. Jacek Gutman, mgr inż. Jan Łazniewski, Elektroprojekt Oddział w Łodzi.

6. Planowane arkusze normy

ark. 01 — Stacje prostownikowe dla elektrycznej trakcji komunikacji miejskiej. Ogólne wymagania

ark. 02 — Pomieszczenia stacji. Ogólne wymagania techniczne

ark. 03 — Podstawowe urządzenia elektroenergetyczne dla trakcji tramwajowej i trolejbusowej. Wymagania techniczne

ark. 04 — Podstawowe urządzenia elektroenergetyczne dla trakcji metra (ewentualnie i dla tramwaju szybkiego). Wymagania techniczne

ark. 05 — Urządzenia ochrony przeciwporażeniowej dla trakcji tramwajowej i trolejbusowej. Wymagania techniczne

ark. 06 — Urządzenia ochrony przeciwporażeniowej dla trakcji metra (ewentualnie i dla tramwaju szybkiego). Wymagania techniczne

ark. 07 — Urządzenia pomocnicze dla trakcji tramwajowej i trolejbusowej. Wymagania techniczne

ark. 08 — Urządzenia pomocnicze dla trakcji metra. Wymagania techniczne

ark. 09 — Badania pomontażowe podstawowych urządzeń elektroenergetycznych trakcji tramwajowej i trolejbusowej

ark. 10 — Badania pomontażowe podstawowych urządzeń elektroenergetycznych trakcji metra

ark. 11 — Badania pomontażowe pomocniczych urządzeń dla trakcji tramwajowej, trolejbusowej i metra